

Canada som Indvandringsland.

For at undersøge Betingelserne for dansk Udvandring til Canada sendte den danske Regering — efter Indbydelse — i August 1923 en Delegation, bestaaende af Redaktør Chr. Reventlow og Landbrugskandidat M. Gormsen, til Canada. Delegationen har i Slutningen af 1923 afgivet sin Beretning, som er fremkommen i Udenrigsministeriets Tidsskrift Januar 1924; den er affattet af Redaktør Reventlow og giver fortrinlige Oplysninger, der er af megen Interesse. Nedenfor skal gives et kort Uddrag.

Da Udvandrerne til Canada hovedsagelig er Landbrugere, var Delegationens Opgave særlig at søge Oplysning om Mulighederne for Danske ved det canadiske Landbrug og de dertil knyttede Erhverv, men ogsaa om de Muligheder, der eventuelt maatte frembyde sig for Landarbejdere til at faa andet Arbejde i Vinterhalvaaret.

Delegationen har gennemrejst det sydlige Canada fra Kyst til Kyst og opholdt sig talrige Steder indenfor dette, og desuden søgt mangfoldige officielle og private Kilder for at faa Oplysning, talt med Regeringsrepræsentanter, ledende Mænd indenfor. Kolonisationsorganisationer o. l., Hundreder af Personer indenfor alle Klasser og Erhverv; den har endelig levet blandt danske Farmere og haft Lejlighed til at følge deres daglige Liv og Virksomhed. Da Undersøgelserne, selv sagt, ikke har kunnet omfatte alt, henvises m. H. til almindelige og specielle statistiske Data til det fortræffelige Værk: »The Canada Year Book«, der findes i Udenrigsministeriet.

Canadas Trang til Indvandring.

Canada er paa Størrelse med Europa, men kun dets sydlige Trediedel har praktisk Interesse som Indvandringsomraade. Ved Aarhundredets Begyndelse tog Indvandringen et stærkt Opsving, under Krigen blev den stærkt begrænset; efter denne tog den kun ringe Fart, og tilmed voksede Udvandringen. 1921 var Befolkningen kun ca. 9 Mill., og der blev derfor øvet stærkt Pres paa Regeringen for at fremme Indvandringen. Regeringen har ogsaa det sidste Aars Tid drevet en ihærdig Propaganda herfor.

I et saa udstrakt og med store naturlige Resourcer udstyret Land som Canada vil der ogsaa frembyde sig Muligheder for den Udvandrer, der møder med de rette Forudsætninger og de rigtige Forestillinger og placeres rigtig; men Fremtidsmulighederne for ham som for Landet vil være afhængige af Verdensmarkedkonjunkturerne.

Indenfor Canada selv er de geografiske og erhvervsmæssige Forhold saa forskellige, at generelle Udtalelser ikke kan fremsættes; hver Landsdel maa undersøges for sig, og naar man fraregner de store, nordlige, for almindelig Indvandring uegnede Territorier, vil Canada for saa vidt kunne deles i en østlig og en vestlig Del, den første bestaaende af de maritime Provinser samt Quebec og Ontario, den sidste af Prærieprovinserne og British Columbia, og det er til denne, at Indvandringen i væsentlig Grad hidtil er bleven ledet.

Prærieprovinserne.

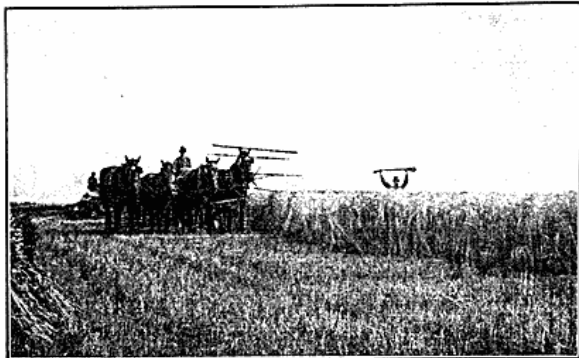
Manitoba er 652,220 □ km med 610,000 Indb., Saskatchewan 651,880 □ km med 758,000 Indb. og Alberta 666,160 □ km med 588,000 Indb. Hver af disse Provinser, der danner en nordlig Fortsættelse af Prærien i De Forenede Stater, er altsaa 15 Gange saa stor som Danmark. Den Del af dem, som har Interesse, er imidlertid bestemt af den økonomiske Grænse for Hvededyrkning, der paa Grund af de klimatiske Forhold gaar i en skraa Linie omtrent fra Albertas nordvestlige Hjørne ned til Winnipegsøens sydlige Del, saaledes at det dyrkede Areal i Alberta er betydelig større end i Manitoba.

Alberta er i det hele den fra Naturens Haand bedst udstyrede af de tre Provinser. Der findes her, foruden et noget mildere Klima, flere Naturrigdomme, særlig Kul, og Provinserne er nærmere ved Vestkystens Havne.

Den kanadiske Prærie er en fra Klippebjergene ned mod Hudsonbay skraanende Højslette, hvis Niveau i det vestlige Alberta er 3000—3500 Fod over Havet. Jorden dannes af et indtil 6—8 Fod dybt Muldrag over et meget tykt Lerlag og er meget frugtbar. Den kan i mange Aar hensynsløst

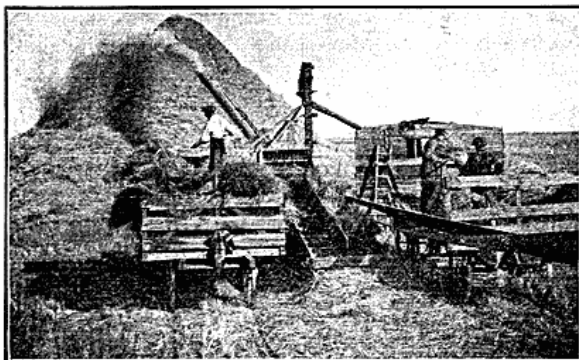
udnyttes — kun med Brak hvert 3.—4. Aar — men dog ingenlunde, som det gerne søges paastaet, i ubegrænset Tid.

Det Jordbrug, der forefindes paa Prærien, kan deles i 3 Slags. Det ene finder Sted paa den raa Prærie, hvor Nybyggeren maa opslaa sit tarvelige Træhus, rydde Krat og Smaaskov, og derefter bryde Prærien, o: pløje den op. Den tilsaas da om Foraaret (April—Maj), og den varme 3—4 Maane-

Høst i Canada.

ders Sommer modner hurtig Sæden, der høstes (Midten af August til sidst i Oktober) og straks sælges. Halm og Avner udspys under Tærskningen og brændes, men kastes dog undertiden hen over nogle oprejste Træstativer og danner Tag over de Heste og Køer, der i Reglen gaar ude under den strenge Vinter. Husdyrholdet er iøvrigt, bortset fra Hestene, saare beskedent; om Vinteren bestiller disse Færmere gennemgaaende intet.

Tærskværk. Vest-Canada.

Den anden Slags Landbrug finder Sted, naar Prærien er brudt, de tilstrækkelige, primitive Bygninger rejst, og det kun gælder om at pløje, saa og

høste. Det er blot et lidt mere fremskredent Trin af det første uden nogen skarp Overgang. Det er kun i ringe Grad Jorddyrkning, men en Spekulation, et Spil: Den gode Jord og Udsæden er det givne, Naturens Kræfter det usikre. Høstens Størrelse og dermed den hele »farming« er afhængig af det ganske uberegnelige Vejr. I de senere Aar har Udbyttet været mindre, 1923 var det stort, men Priserne smaa. Den korndyrkende Farmer er en Slags Spekulant, hvis Ejendom altid er til Salg; der bliver derfor vanskeligt Tale om et virkeligt Hjem. Der arbejdes stærkt i Pløje- og Saatiden samt Høsten, men under den lange og kolde Vinter ligger Familien, der saa vidt muligt er uden Tjenestefolk, i en Slags Dvale.

Noget bedre Forhold end i dette Spekulationslandbrug med dets Udpining af Jorden og snævre Kulturliv findes paa de Steder, hvor den mere fremskredne Drift vinder Indpas. Dette blandede Landbrug (mixed farming) giver Arbejde og mere afvekslende Arbejde, hele Aaret og mere Samkvem med Omverdenen. Ogsaa dette Landbrug er dog endnu de fleste Steder af mindre intensiv Art, og saa vidt muligt drives det de fleste Steder ikke anderledes, end at man om Vinteren ikke behøver at holde lejet Hjælp. Karakteristisk for det primitive Drag, der — med Undtagelser naturligvis — i større eller mindre Grad præger alle de tre Driftsformer paa Prærien, er, foruden den ofte yderst tarvelige Behandling af Marker og Afgrøder, tillige det lidet, der gøres for Bygninger og Bolig og det gennemgaaende og kostbare Sløseri, der overalt hersker i Behandlingen af Maskiner, Redskaber og Vogne, som kun altfor mange Steder faar Lov at staa ude i det fri, udsat for Vejr og Vind hele den kolde Vinter og varme Sommer.

Imidlertid vil det være de Omraader, der egner sig til, eller hvor der allerede drives, mixed farming, som i Almindelighed maa antages at øve størst Tiltrækning paa danske Udvandrere. Til saadanne Omraader hører det mellemste Alberta, saaledes Distriktet (ca. 200 miles langt og 15 miles bredt paa hver Side af Banen) mellem Stationen Oldo paa Banen Calgary—Edmonton og sidstnævnte By samt Egnen omkring denne. Ogsaa i Saskatchewan findes Distrikter med mixed farming og Udsigt til yderligere Udvikling heraf, særlig i Egnen Nordvest for Regina og ved en Del af Grænsen mellem de to Provinser.

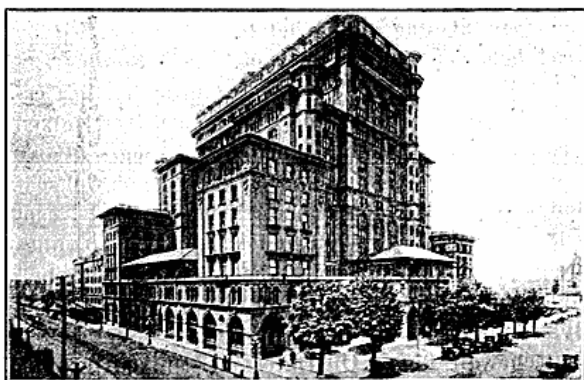
Vandforholdene paa Prærien er vanskelige, og

og den samlede Nedbørsmængde i visse Egne saa ringe, at ingen Høst vil kunne ventes uden særlige Foranstaltninger; disse søges ad to Veje, dels ved en særlig Jordbehandling og Braklægning (dry-farming), dels ved Overrisling (irrigation).

Jorden i Prærieprovinserne er inddelt i kvadratiske Stykker. Den mindste Enhed er en section = en eng. Kvadratmil = 640 acres, der dog atter deles i halve og kvarte sections. Det sidste Omraade (160 acres) betegner Størrelsen af de saakaldte homesteads, som gratis tildeltes og tildeles Nybyggerne.

British Columbia

er 921,630 □ km stort med kun godt $\frac{1}{2}$ Million Indbyggere. Efter dets Indlemmelse i det canadiske Statssamfund og dets trafikale Forbindelse med de øvrige Provinser ved en sydlig og en nordligere Jernbanelinie gennem Rocky Mountains er det blevet et betydningsfuldt Led i The Dominion of Canada. Provinserne har store og værdifulde Skove, Kullejer, Vandkraft, stort Flod- og Kystfiskeri samt i visse Dele store Arealer, udmærket egnede for Landbrug og Frugtavl; hertil kommer stor Naturskønhed, der vil tiltrække mange Turister. Provinserne har Betingelser for en betydelig Fremtidsudvikling, og Byerne, særlig Vancouver, vil tiltage i Betydning, efterhaanden som det lykkes at gøre dem til Hovedafskibningssted for Korn og Mejeriprodukter fra Prærieprovinserne; dette møder naturligvis Modstand fra de østlige Afskibningscentre og de gamle Trafiklinier.

Hotel i Vancouver.

For danske Arbejderemigranter (herunder ogsaa for dygtig, kvindelig Hushjælp) synes denne Provins

at byde forskellige Betingelser, naar herved forstaaes Chancer for at faa stadigt Arbejde.

For dem, der har opsparet eller ejer Kapital, vil visse Dele af British Columbia frembyde Interesse. I det store Delta, som Fraser River danner ned mod Vancouver, og i dennes Omegn er Jorden meget frugtbar og Klimaet meget mildt, saa at al Art af Landbrug samt Frugt- og Blomsteravl og Dyrkning af Grøntsager kan drives. Jorden er dog ret dyr her.

Der findes en Egn i British Columbia, hvor Klimaet ganske vist ikke er saa mildt — eller Jorden saa frugtbar — som i Egnen Vancouver-Kamloops eller i de frugtavlende Okanagan- og Kootenaydale, men dog mildere om Vinteren end paa Prærien, og hvor der formentlig er Betingelser for en fremtidig Udvikling af blandet Landbrug. Det er de endnu kun smaat befolkede Distrikter, der med Prince George (Station ved Ft. George paa Banen Prince Rupert-Edmonton) som en Slags Centrum strækker sig langs Jernbanen, dels et Stykke mod Øst, dels et Stykke mod Vest hen mod Prince Rupert samt et Stykke syd for Prince George langs Fraser River. Jorden vil kunne faas til moderat Pris, men Opdyrkningen vil tage lang Tid og kræve ihærdigt Arbejde med Skovrydning men ingen bør nedsætte sig her uden forudgaaende personligt Kendskab til Forholdene.

I det indre Liv i British Columbia spiller den væsentligste Del af de indvandrede Kinesere og Japanere — henholdsvis 38,000 og 20,000 — en stor Rolle som Arbejdskraft, idet de paa Grund af deres Flid og lave Lefevod er vanskelige at konkurrere med; men de er ikke vel sete, og deres Indflydelse og Betydning søges stadig formindsket.

Det østlige Canada,

der er skilt fra Vestcanada ved de vidtstrakte barske og øde Strækninger mellem Lake Superior og Hudson Bay, rummer Landets tidligst koloniserede Omraader, i flere Egne en relativ tæt Befolkning, adskillige store Byer samt et mere kompliceret Erhvervsliv end de vestlige Provinser.

De maritime Provinser ved Atlanterhavs-kysten (Prince Edwards Island, Nova Scotia og New Brunswick) er forholdsvis smaa. Landbrug, Skovbrug, Frugtavl, Minedrift, Industri, Handel og Fiskeri er her blandet; man vil gerne have Emigranter hertil, men Forholdene synes ikke særlig heldige. I New Brunswick findes iøvrigt den æld-

ste danske Koloni i Canada — New Denmark —, der startedes for 51 Aar siden, men ikke har haft stor Tilgang.

Quebec er Landets største Provins, 1,800,000 □ km med 2,362,000 Indb.; men den største Del — Labradorhalvøen — er nærmest ubeboelig. Befolkningen er væsentlig Fransk-Canadiere, der ikke er lette at konkurrere med. Egnen Syd for Lawrencefloden og Omraadet omkring Lake St. John frembyder Interesse, de første ved deres gamle Landbrugskultur, de sidste som Nykolonisation.

Ontario — ca. 1 Mill. □ km med ca. 3 Mill. Indb. — er i den nordlige Del uopdyrkelig, men den sydlige Del er meget frugtbar med et forholdsvis mildt Klima, der bl. a. paa Ontariohalvøen og i Egnen Nord for Toronto og langs Ontariosøens nordlige Bred tillader en meget udviklet Frugtavl. Der findes ogsaa i disse Egne og langs St. Lawrencefloden op mod Montreal et ret udviklet, blandet Landbrug, der har den Fordel at have store Byer (Toronto, Ottawa, Montreal o. fl.) i Nærheden som Markeder; men her mangler delvis Arbejdskraft.

I det nordlige Ontario, i det saakaldte Lerbælte (clay-belt) og i Omraadet paa begge Sider af Grænsen mellem Ontario og Quebec (omkring Abitibi-Søen og sydligere omkring Temiskaming) er der i de senere Aar stimuleret stærkt til Nedsættelse af Nybyggere. Disse kan faa Land næsten gratis: 100 acres for 60 cts pr. acre, der betales gennem flere Aar. Arealet er skovbevokset; der skal ryddes 3, men maa ikke ryddes mere end 5 acres aarligt, og Træet vil kunne sælges til lokale Træmassefabrikker. Det er muligt, at disse Egne med det haarde Arbejde passer for visse Nybyggere, men de kan næppe anbefales Danske.

I de ovenfor nævnte sydligere Egne er Land- og Naturforhold anderledes. Det bølgeformede Land, omgivet af Vand, er vist den Del af Canada, der tillige med nogle Egne i de maritime Provinser mest minder om Danmark. Der er Muligheder for Landarbejde, ogsaa til en vis Grad hele Aaret rundt, og derefter Adgang til Beskæftigelse i de nordligere beliggende Miner og Skove. Der er desuden Sæsonarbejde ved de talrige Canneries (Frugtpreserveringsfabrikker) og Muligheder for Erhvervelse af ganske vist ret dyr Jord.

I det hele tør det vistnok siges, at skal eller vil Udvandring til Canada finde Sted, bør denne i hvert Fald ikke i samme Grad som hidtil af

Hensyn til Spekulanter og let Adgang til Arbejde i en begrænset Høstperiode, i særlig Grad dirigeres til det fjerne, vestlige Canada, men danske Udvandrere bør i større Udstrækning søge at opnaa i hvert Fald deres første Beskæftigelse i de østlige Stater, af hvilke aller Ontario synes at rumme de fordelagtigste og mest varierende Arbejdsmuligheder under de gunstigste Naturforhold, især hvis der bliver gjort Alvor af fra canadisk Side at organisere Anbringelsen af Indvandrere paa en bedre Maade end hidtil.

Emigranterne har saa, hvis de senere vil gaa mod Vest, erhvervet sig Kendskab til Forholdene.

Om Muligheder for at faa Arbejde.

Der antages at være ca. 22,000 Danske spredt i Canada; den aarlige Indvandring af disse er temmelig lille, i det sidste Par Aar ca. 4—500 aarlig.

Et betydeligt Antal af de danske Indvandrere — særlig de af Emigrationsagenter ledede — bliver om Sommeren ført til Prærieprovinserne, hvor det ogsaa er ret let at skaffe dem Arbejde inden og i Høsttiden, der varer et Par Maaneder. Lønnen var i 1923 4—5 \$ pr. Arbejdsdag foruden et tarveligt Logi — ofte i en Slags Kasernevogn — og en i Reglen god Kost. Arbejdsdagen er lang, og Dollaren kan ikke uden videre omregnes i danske Kroner. Men der kan i Løbet af denne Høsttid opspareres ca. 100 \$ eller noget mere.

Efter Høsten er det imidlertid vanskeligt at faa Arbejde. Nogle kan faa saadant hos Landbrugere med mixed farming for god Kost, daarligt Logi og 10—15 \$ maanedlig. Men de fleste maa søge til Skove og Miner, hvor det ikke er let at faa noget at bestille, i Byerne endnu vanskeligere, saa de tjente Penge vil oftest hurtigt gaa.

I Skovene i det nordlige Ontario gives 40—60 \$ maanedlig foruden Kost og Logi, i Minerne ca. 4 \$ pr. Dag, og Arbejderne betaler 8—9 \$ ugentlig for Kost og Logi; ved Jernbanearbejde faas ca. 35 cts pr. Time (10 Timers Arbejdsdag) og det gives 8 \$ ugentlig for Kost og Logi.

Der er næppe Tvivl om, at hvor det er muligt at faa sikret Helaarsarbejde selv til en forholdsvis lavere Løn (25—40 \$ pr. Maaned plus Kost og Logi) vil Udvandreren staa sig ved at tage dette og derigennem faa Tid til at lære Sproget og faa Kendskab til Forholdene. De bedste Chancer for saadant Helaarsarbejde findes vel i nogle af Distrikterne med blandet Landbrug i Prærieprovin-

serne, men mulig bedre i Ontario, hvor Farmerne nu flere Steder ogsaa er begyndt at bygge Smaa-huse til Arbejderfamilier.

Det er uheldigt, at der kun findes spredte Arbejdsanvisningskontorer; ofte søges Emigranterne jo ogsaa udbyttede, men de ledende i Provins- og Centralregeringen forsikrer, at det hele Indvandrings- og Kolonisationsproblem vil blive gjort til Genstand for Behandling og Reform. Det vilde være heldigt, om den rene Korndyrkning eller rettere Høstspekulation med den jomfruelige Jord blev indskrænket, bl. a. gennem stigende Overgang til blandet Landbrug eller ved at disse Landmænd fik vanskeligere ved at faa Arbejdere under Høsten, saaledes at der ikke, for at redde denne, hvert Aar til dette korte Sæsonarbejde drages Titusinder af Indvandrere til Landet, uden at der er sikret dem Adgang til Beskæftigelse efter Høstens Afslutning.

Chancer for at komme frem vil der altid være, men skiftende efter de ofte ganske uberegnelige, af Omverdenen (Markedsforhold etc.) bestemte Konjunkturer og afhængige af den enkeltes Evner og Kræfter til at finde og udnytte dem. Men store Skuffelser vil ihvert Fald møde enhver, som udvandr i den Tro, at Chancen ligger henslængt paa den alfare Vej, og at man kun behøver at bukke sig efter den.

Denne Tro hviler ofte paa Løfter og Skønmalierier, og efter indhøstede Erfaringer maa der ubetinget advares imod at nære kritikløs Tillid til de Fremstillinger, som gives af Udvandringsagenter, ofte ogsaa i Pressen samt hyppig i Breve fra Emigranter, som ikke er tilstrækkelig inde i Forholdene i det nye Land.

Heldigst vilde det være om der skabtes en Organisation, der omfattede baade en Organisation i Hjemlandet med en mobil, indsigtfuld og haandfast Repræsentation i det Land, hvortil der udvandres, og en tilstrækkelig omfattende, effektiv Organisation fra Modtagerlandets Side, saaledes at fornødent Samarbejde kan finde Sted.

Om Muligheder for Erhvervelse af Ejendom.

Fri Jord, de saakaldte homesteads — 160 acres Land — som kan faas mod Betaling af 10 \$, findes endnu. Men det kan betragtes som anerkendt fra alle Sider, at den Frijord, som endnu er tilbage, enten er saa daarlig eller saa langt fjernet fra Transportforbindelser, at det maa fraaades at tage den.

Land kan iøvrigt faas i Prærieprovinserne til i hvert Fald tilsyneladende smaa Priser — fra 5 \$ pr. acre og opefter; men mange Forhold maa tages i Betragtning ved Vurdering af Jordpriser, f. Eks. Muligheden for at gaa over fra ren Korndyrkning til blandet Landbrug, og selv om Købesummen er lav og Betalingsvilkårene gode, skal der helst mødes med Kapital.

Canadiske Farme.

Adskillige Farmere sidder godt i det, ogsaa danske, af hvilke dog relativt et stort Antal findes i Mejerivirksomheder.

I det sydlige Ontario, hvor Landets Karakter ikke vil være den danske Indvandrer fremmed, og hvor blandet Landbrug — dog heller ikke her i den danske udviklede Form — er almindeligt, vil en 100 acres Farm med nogenlunde tilfredsstillende Bygninger kunne købes, efter Beliggenheden for 8—12000 \$; heraf maa c. $\frac{1}{3}$ udbetales, og der maa have c. 3000 \$ til Redskaber og Besætning, saa der maa disponeres over c. 6000 \$. Der hører dog megen Erfaring til at købe; en Udvandrer med Kapital bør ikke sætte en Kapital i Ejendom eller erhverve saadan, før han har arbejdet mindst et Aar i Canada, lært det at kende, og der maa altid anbefales stor Forsigtighed overfor Egne, der paa det givne Tidspunkt er stærkt opreklamerede.

Ved Valg af Ejendom maa der overalt tages Hensyn til Jordens Kvalitet og Opdyrkning — Klima — Art af Bygninger o. l. — Nedbørs- og Vandforhold — Transportforhold og Afstand fra Station — Brændsel og Elektricitet — Kulturelt Forhold — event. Overgang til blandet Landbrug — Salgsdokumenternes forsvarlige Affattelse.

Premierministeren i Saskatchewan, der selv er Farmer, roste de danske, og sagde: Lad dem gaa

til de Steder, hvor der er Træer og Vand, og som mest mulig ligner deres eget Land, og har de Kapital, saa lad den blive hjemme, indtil de har lært Sproget og arbejdet med Forholdene saa de ved, hvad de gør, naar de anbringer den.

Større, samlet Kolonisation.

Det er utvivlsomt, at adskilligt kan tale for, at et begrænset Antal Nybyggere nedsætter sig i Nærheden af hverandre, men større, samlet Bosættelse af fremmede Elementer vil ikke blot møde mange praktiske Vanskeligheder, men heller ikke være særlig velset.

En saadan Kolonisation bør næppe heller tilraades fra Udvandrerens Standpunkt, naar det ikke drejer sig enten om Kolonisation i egne, af Hjemlandet ejede eller beherskede eller i nært Forhold til dette staaende Kolonier eller om kolonivis Nedsættelse blandt lavtstaaende Folk, eller hvor en Nationalstat ikke allerede er etableret eller i Færd med at formes.

Disse Betingelser er jo ingenlunde til Stede i Canada, hvorfor en Kolonisation, der tilsigter Bevarelse af det nedarvede, og fortsat Samhørighed med Moderlandet, utvivlsomt maa fraaades.

Udvandrerens Rejse.

Enhver Udvandrer bør søge at kende dog en Smule til Sproget og Landets Geografi samt have en lille Sum Penge med udover til Billetten.

Danske Emigranter har gennemgaaende været tilfreds med Behandling og Forhold paa Canadian Pacific Railways Dampere fra Liverpool til Quebec, men de har undertiden klaget over den Maade, hvorpaa de anbragtes i London og især over Logi, Kost og Behandling under Ophold i Liverpool; Delegationen har derfor henledet Selskabets Opmærksomhed herpaa.

I Quebec synes Modtagerarrangementet ikke daarligh, men Oprækkeri falder dog for.

Forskellige Bemærkninger.

Hvad der paa mange Maader præger Erhvervslevet i Canada er de store, ofte pludselige Svingninger i de klimatiske Forhold og særlig den lange og strenge, men i og for sig sunde Vinter, og den korte, varme Sommer. Dette afføder bl. a., at Forskellen mellem Aarets højeste og laveste Beskæftigelsesmulighed for Arbejdere er meget betydelig.

Kulturlevet er mange Steder lidet udviklet og den sociale Udvikling kun langsomt fremadskridende.

Der er indenfor Landarbejderstanden ikke noget socialt Forsikringsvæsen, hvilket derimod findes for Skov-, Mine- og Industriarbejdere.

Bankerne giver kun 3 pCt. i Rente af Indskud, men tager 7—10 pCt. af Udlaan, Mortgagekompagnierne tager mindst 6 pCt. og udlaaner kun mod stor Sikkerhed og i Reglen kun paa 5, undtagelsesvis 8—10 Aar.

Spiritusforbud findes i Ontario og Prærieprovinserne. British Columbia har et System lignende Sverrigs, saa at der kan købes i Regeringsdepoter. I Forbudsstaterne findes megen Indsmugling og Hjemmebryggeri.

Skat paa udyrket Jord findes indført i Prærieprovinserne; den udgør 20 \$ pr. kvart section. Hvis Arealet blot er indhegnet og bruges til Græsning, er det fri for Skat.

Angaaende Prisniveauet kan det anføres, at Brød, der altid er Hvedebrød, alm. sælges i 3 Stk. à 1 Pd. for tilsammen 25 cts. eller c. 46 Øre pr. Pd. (1 kg = 2,2 Pd.). Den, der selv bager, vil kunne lave det for omtrent den halve Pris. Smør varierer en Del omkring 1 \$ pr. 2 Pd. Sukker koster c. 12 cts. pr. Pd. i de store Byer, ude paa Landet c. 15 cts. eller c. 82 Øre. Kaffe koster efter Kvalitet 40—65 cts. eller Kr. 2,20—3,60 pr. Pd. Prisen paa Arbejdsklæder er omtrent som i Danmark. Alt, hvad der ikke hører til de simpleste Fornødenheder er dyrere, og Husleje i Reglen meget højere, saaledes at en Dollars Købeevne er betydelig ringere end det tilsvarende Antal Kroner i Danmark. Men Skatterne er lavere.

Arbejderorganisationerne havde under Højkonjunkturer i Krigsaarene låget et betydeligt Opsving; i de sidste Aar er de gaaet tilbage i Medlemsantal. Arbejderpartiet er protektionistisk og Modstander af Indvandring. Indenfor Landbruget findes ingen Arbejderorganisationer.

Afsluttende Bemærkninger.

Det har ikke været Opgaven at skulle svare paa, om det i Alm. skulde tilraades eller fraaades at udvandre, men derimod at søge Oplysninger til Brug for dem, der vil udvandre til Canada.

Hvor vidt Danske bør udvandre eller ej maa nemlig i sidste Instans blive af rent individuel Art og ikke alene afhænge af Forholdene i det Land, hvortil der udvandres, men ogsaa — og

ikke mindst — af Vedkommendes Konstitution, Uddannelse, Evner og Villie samt af hans egne Motiver til Udvandring og hans Hensigt med denne.

Han maa være klar over, at et Lands Trang til og Bestræbelser for at faa Indvandrere ikke har noget med Filantropi eller Idealisme at gøre. Det, der ønskes, er dels billig Arbejdskraft, dels Folk til at købe Jörd paa de for Sælgeren gunstigste

Vilkaar; den paagældende Stats Interesse ligger i Betydningen af den Magtforøgelse, den faar gennem Emigranterne; det hele bliver en Art Forretning, hvor enhver søger at faa størst mulig Fordel.

Samtlige af den udsendte Delegation indsamlede Oplysninger findes i Udenrigsministeriets Oplysningskontor.

Mindre Meddelelser.

Beretning om Dansk Byplanlaboratoriums Stiftelse og Virksomhed 1922—23. »Dansk Byplanlaboratorium« er en saa ny Institution, at den næppe endnu kan antages at være kendt i saa vide Kredse, som den fortjente at være. Dens Opgave er af ren samfundsmæssig Natur, og der er derfor al Anledning til at henlede Opmærksomheden paa den.

Den Planløshed, som her i Landet har været raadende ved Anlæg af mange nye Byer saa vel som ved Udvidelser af ældre, har, som enhver ved, ikke sjældent frembragt rene Uhyrligheder, og meget ofte har Uforstand eller smaalige egoistiske Interesser skabt Forhold, som det har været Eftertiden yderst vanskeligt eller umuligt blot i nogen Grad at bøde paa. At søge dette Forhold ændret, er den Opgave, som nævnte Institution har taget op, og i dens nu udsendte første Beretning gøres Rede for dens Stiftelse, Organisation og hidtidige Virksomhed.

Det ses her, at Bevægelsen — i Modsætning til mange andre Lande — hos os er forholdsvis ny. Landsforeningen »Bedre Byggeskik« gjorde Begyndelsen, og i naturlig Fortsættelse af dennes Arbejde opstod Tanken om at faa oprettet et Centralsted for Studiet af Byplanlægning med en fælles Studiesamling og et Arbejdssted for alle, der er interesseret i dansk Bybygning, være sig Arkitekter, Ingeniører, Landinspektører, Hygiejniskere, Jurister, Nationaløkonomer, Politikere el. a. Tanken om et saadant Centralsted — altsaa noget i Lighed med Universitetets Laboratorier — vandt stærk Tilslutning saavel hos Enkeltmænd som hos Institutioner og Foreninger, og i Begyndelsen af 1921 nedsattes et meget alsidigt Udvalg til nærmere Udformning af Ideen, og efter at et snævrere Udvalg havde gjort de nødvendige forberedende Arbejder, stiftedes den 18. November 1921 »Dansk Byplanlaboratorium« som en selvejende og selvbestemmende Institution.

Dennes Formaal er at fremme Studiet af Byplanlægning og udbrede Forstaaelsen af dens Betydning.

Dens Virksomhed bestaar i:

1. At tilvejebringe, ordne, bearbejde og opretholde den bedst mulige Studiesamling.
2. At udbrede Indsigt i Byplanlægning og Forstaaelse af dens Betydning gennem a) Adgang til Selvstudium, b) Afholdelse af Øvelser, Forelæsninger, Foredrag, Møder og Udstillinger, c) Samvirken med Lærestalter og d) Udgivelse af mindre Afhandlinger.

Den højeste Myndighed i alle Institutionens Anliggender indehaves af en Plenarforsamling paa indtil 50 Medlemmer. Hovedparten heraf ses at være Arkitekter og Ingeniører, desuden er der en Del Embedsmænd fra Indenrigs-, Justits- og Landbrugsministeriet samt Repræsentanter for de højere Lærestalter og Foreninger, for hvilke Byplanlægning har mere Interesse; endelig forskellige andre Personer. Plenarforsamlingen vælger af sin Midte et staaende Arbejdsudvalg paa 9 Medlemmer, som leder den daglige Virksomhed.

Denne har det første Aar ganske naturligt i Hovedsagen maattet koncentreres om Tilvejebringelse og Ordning af Studiesamlingen, som hidtil væsentligst har maattet baseres paa indkomne Gaver. Denne Samling har været offentlig tilgængelig hver Mandag og Torsdag Kl. 4—8 i Institutionens Lokaler (Industribygningen, København B, Tlf. Byen 72 81). Imidlertid er de andre programmæssige Virksomhedsgrene ej heller forsømlte. Der er afholdt Foredrag, og Udgivelse af en Række mindre Afhandlinger er paabegyndt; Institutionen har været repræsenteret ved den internationale Bygningsudstilling i Göteborg, og en Del specielle Henvendelser til Kontoret om Oplysninger er besvarede.

Institutionens Regnskab (¹/₁₁ 1921—³¹/₁₂ 1922) viser en Indtægt af 4595,50 Kr. — alt frivillige Bidrag, hvoraf fra 11 Købstadskommuner: 1100 Kr. 1 Amtskommune: 300, 5 Sognekommuner: 175, 3 Legater og Stiftelser: 1100, 4 Foreninger: 525 og fra 20 private Bidragydere: 1395,50. Desværre er der et Underskud paa 6335,84 Kr. Heri er dog Udgifter, som ikke er tilbagevendende, saaledes over 3000 Kr. til Anskaffelse af Inventar. Imidlertid trænger Institutionen til forøget Hjælp, og i Betragtning af dens utvilsomt store Betydning for hele Samfundet, vil saadan Hjælp være vel anbragt og forhaabentlig heller ikke udeblive. M. S.

„The National Geographic Society“s Mindesmærke for de amerikanske Soldater. I Cantigny (c. 25 km S.Ø. for Amiens), hvor de amerikanske Tropper første Gang i Verdenskrigen kæmpede mod Tyskerne, har »The Nat. Geogr. Soc.« i Washington (c. 800.000 Medlemmer) rejst et Minde om denne Kamp; Afsøringen fandt Sted den 14. Juli 1923.

Med vanlig praktisk Sans havde Selskabet forhandlet med Cantigny om, hvad man helst ønskede, og Resultatet blev et